

Nasjonalbiblioteket

OPPGAVEHEFTE

Glimt fra en kulturhistorie

Foto: Gareth Gardner

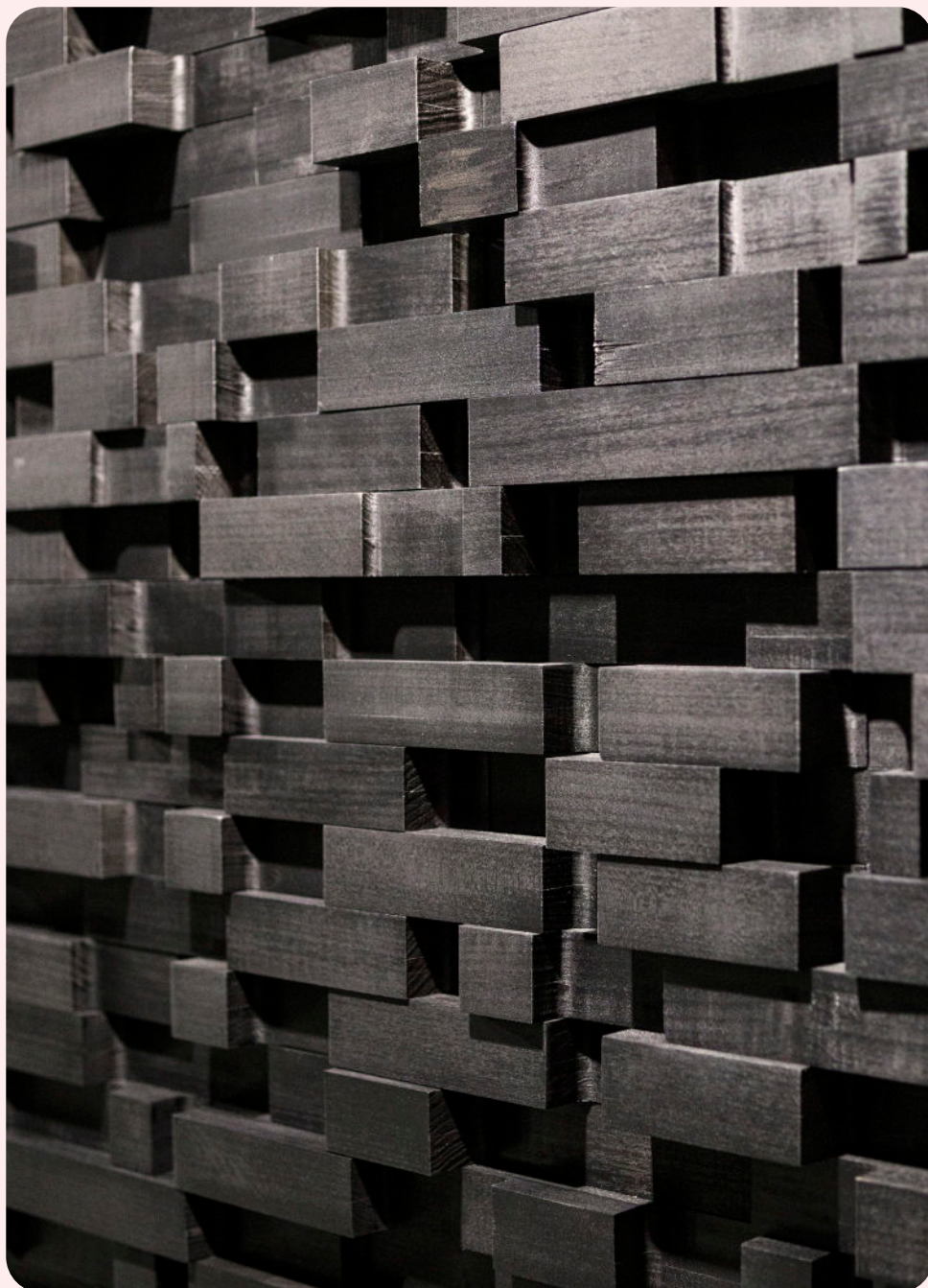

Foto: Gareth Gardner

I utstillingen *Opplyst. Glimt fra en kulturhistorie* har vi hentet noen spesielt viktige gjenstander frem i lyset, fra mørke skuffer og magasiner. Disse representerer glimt fra den norske kulturarven. De forteller om makt og motmakt, store gjennombrudd, kreative mesterverk og avgjørende hendelser som inngår i vår felles historie.

Trenger du ekstra plass til å skrive notater eller svar underveis, finner du det bakerst i heftet.

① Magnus Lagabøtes landslov

Kong Magnus Lagabøtes landslov av 1274 var blant de første landsomfattende lovbøkene i Europa. Den hadde enorm betydning i sin samtid, og var gjeldende i flere århundrer i Norge. Landsloven er et av de viktigste norske dokumentene fra middelalderen, og hadde som formål å sørge for at innbyggerne skulle sikres mot urettferdighet og overgrep – med loven i ryggen.

Spørsmål

1. Hvordan vil dere beskrive gjenstanden? Er det noe med denne gjenstanden som er spesielt interessant? Hva og hvorfor?
2. Hva vet dere om middelalderen i Norge? Hva tror dere står i en slik lovbok sammenliknet med dagens lovbøker?

Magnus Lagabøtes landslov *Codex Hardenbergianus*, tidlig 1300-tall

Foto: Katarina Theis-Haugan

Georg W. Fossums filmnegativ: Deportasjon av jøder, 26. november 1942

②

Georg W. Fossums filmnegativ

I november 1942, under andre verdenskrig, ble 529 norske jøder deportert fra Oslo havn med skipet «Donau». Siste stopp var Auschwitz, hvor de fleste umiddelbart ble drept i gasskamre. Kun ni personer overlevde til krigens slutt. Siden deportasjonen ble organisert av okkupasjonsmakten i samarbeid med norsk politi, minner denne hendelsen oss på den norske medvirkningen til jødeutryddelsen. Dette er det eneste bildet som dokumenterer deportasjonen i Norge.

Spørsmål

1. I bakgrunnen på bildet ser vi lasteskipet «Donau». Kan vi forestille oss hvem menneskene på brygge- kanten er? Hva tror dere at de tenker? Hva kan ha foregått inne på skipet?
2. Hvilken betydning har fotografier for vår historie- forståelse? Kommer dere på andre virkningsfulle historiske fotografier?

③ Dorothe Engelbretsdatter: *Siælens Sang-Offet*

Dorothe Engelbretsdatter regnes som den første profesjonelle forfatteren i Danmark-Norge. *Siælens Sang-Offet* er hennes debutbok. Den inneholder en rekke salmer som gjenspeiler den kristne virkelighetsoppfatningen i perioden vi kaller barokken. Døden er et gjennomgående tema i salmene. Dette illustreres i følgende verselinjer: «Timeglasset renner ut / Døden oss i hælen går.»

Spørsmål

1. Har dere en oppfatning av at død og lidelse var en større del av tilværelsen på 1600-tallet enn i dag? Begrunn svaret.
2. Hva ser dere på tegningen på bokens første side? Hva tror dere forfatteren tenker på, og hvilke symboler omgir hun seg med?

Dorothe Engelbretsdatter: *Siælens Sang-Offet*, salmebok, 1685

Foto: Gareth Gardner

Arvid Sveen: «Varig vern av Alta-Kautokeino-elva!», plakat, 1979

④

Arvid Sveen: «Varig vern av Alta-Kautokeino-elva!»

Etter at Vassdrags- og energidirektoratet i 1968 la planer om å bygge ut Alta-Kautokeino-elva i Finnmark, vokste det frem en storstilt folkeaksjon mot utbyggingen. Konsekvensene av utbyggingen ville bli store for naturen, rein-driften og lokale bosetninger, og en allianse av samer og miljøvernere fra hele landet rettet oppmerksomheten mot urfolks rettigheter over eget land og vann. Alta-saken ble et gjennombrudd for samenes rettigheter nasjonalt.

Spørsmål

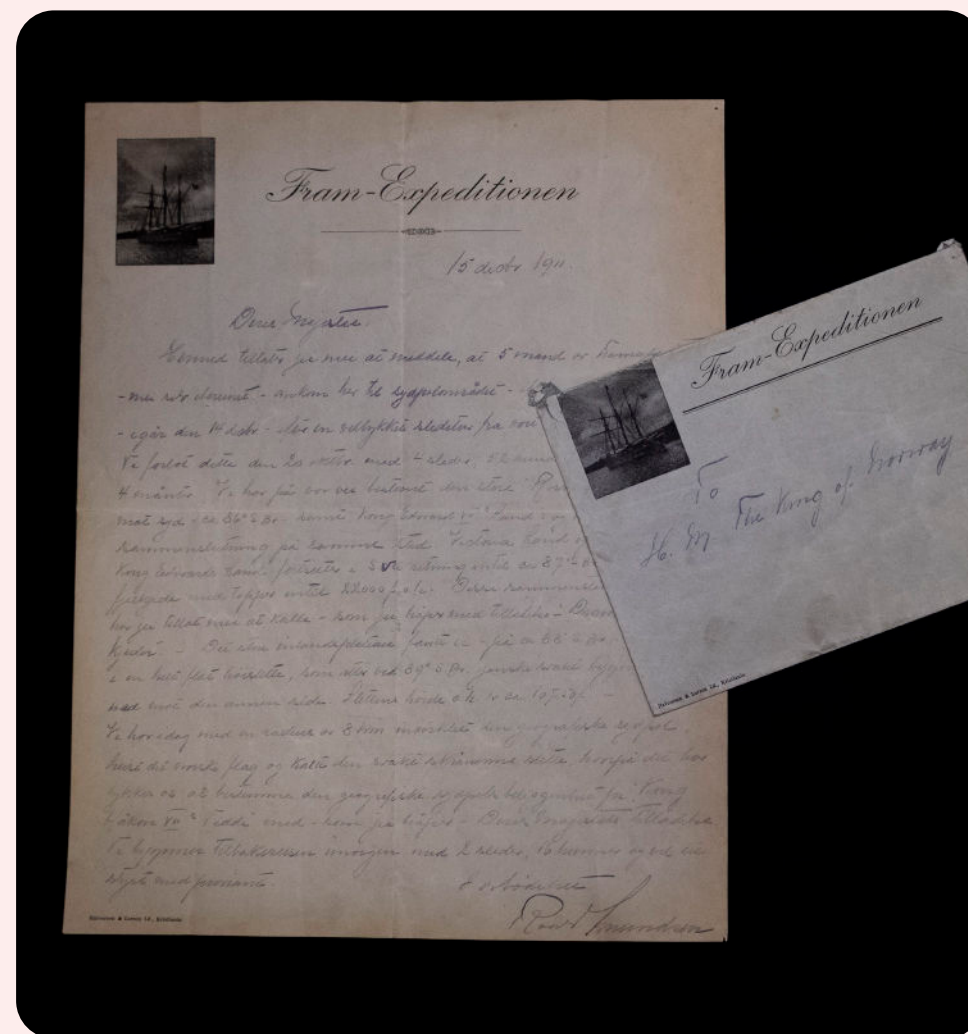
1. Ifølge plakatkunstneren, hvem er partene i konflikten? Hvilken informasjon ligger i plakats motiv?
2. Hvorfor er det viktig å løfte frem minoriteters stemmer, både i norsk offentlighet og i denne utstillingen?

⑤ Sydpolbrevet

Roald Amundsen og hans følge nådde frem til Sydpolen i 1911 – en nyhet som skulle presenteres for et globalt publikum. Den norske ekspedisjonen hadde nemlig konkurranse av en britisk ekspedisjon med samme formål. Britene, ledet av Robert F. Scott, kom for sent. På polpunktet fant de både Amundsens telt og et brev han hadde etterlatt. Brevet var til kong Haakon VII i tilfelle de norske polfarerne ikke skulle komme tilbake i live. De som aldri kom hjem, var Scott og hans følgesvenner.

Spørsmål

1. Hvorfor tror dere at Amundsen og Scott reiste på slike ekspedisjoner? Hvorfor var det avgjørende å komme først?
2. Hva tror dere Amundsen ønsket å formidle til kongen?

Brev fra Roald Amundsen til kong Haakon VII, 1911

Foto: Katarina Theis-Haugan

Utforsk sammen

Det skjuler seg flere gjenstander i utstillingen som forholder seg til norsk kulturhistorie. Noen er fortsatt aktuelle og kan fortelle oss noe om vår tid.

Se på følgende tre objekter:

- ➔ Darkthrone: *A Blaze in the Northern Sky*, LP
- ➔ SKAM, filmklipp fra sesong 3, episode 8, NRK
- ➔ Karpe Diem: *Heisann Montebello*

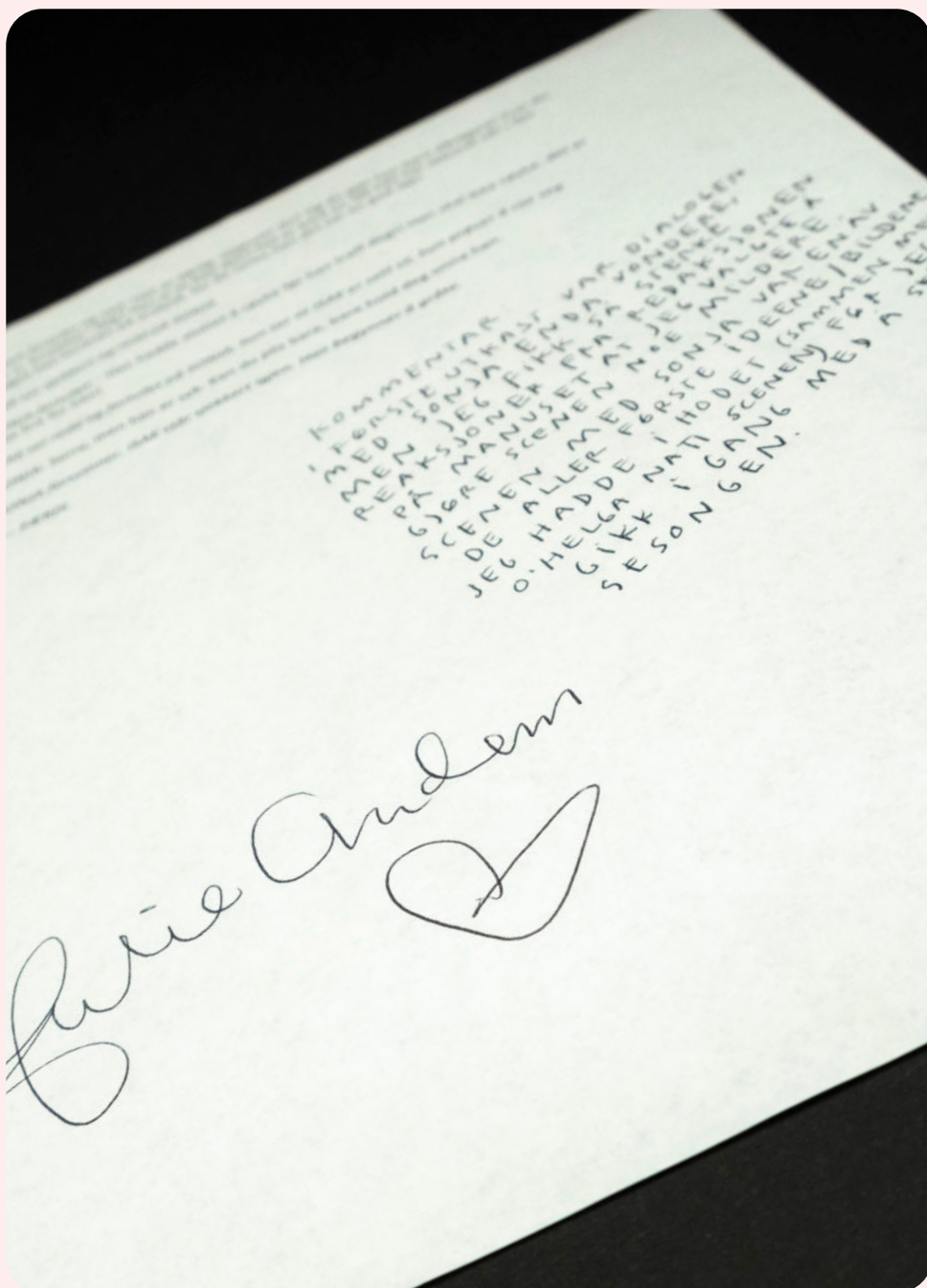
Spørsmål

1. Dette er objekter som ligger nær vår tid. Hvorfor tror dere at nettopp disse objektene er valgt ut?
2. Tror dere de vil bli stående som betydningsfulle også langt inn i fremtiden?
3. Finnes det andre objekter fra vår tid som dere tenker kunne ha vært en del av utstillingen?

Darkthrone: *A Blaze In The Northern Sky*, LP, 1992

Foto: Katarina Theis-Haugan

Julie Andem (regi): SKAM, manuskript, 2015

Foto: Katarina Theis-Haugan

Karpe Diem: Heisann Montebello,
7 x 7" boks med tilhørende musikkvideoer, 2015–2016

Foto: Katarina Theis-Haugan

DESIGN:
KORREKTUR:
TRYKK:

SMUSS STUDIO & NEWSLAB
NYE TILLEN
ERIK TANCHE NILSSEN AS

Nasjonalbiblioteket